

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ

Кандидат юридичних наук

_____ Р. О. Максимович

« ____ » _____ 2023 р.

ДИПЛОМНА РОБОТА
ВИПУСКНИКА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ
«БАКАЛАВР»
спеціальності 293 «Міжнародне право»

Тема: «ЕКОНОМІЧНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ РОЗВИТОК
ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН НА ТЛІ ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ.
ВСТУП ДО ЄС.»

Виконавець: Вдовенко Дмитро Юрійович

Науковий керівник: к.ю.н. Роман Олегович Максимович

Нормоконтролер: Викладач Головатенко Марина Юріївна

Київ 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ЄС. ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	7
1.1. Поняття ЄС. Наднаціональність.....	7
1.2. Формування правової системи Європейського союзу. Основні нормативно-правові акти ЄС.....	9
РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВСТУПУ ДО ЄС. КОПЕНГАГЕНСЬКІ КРИТЕРІЇ	23
2.1. Основне про вимоги. Економічно-правовий аспект вступу	23
2.2. Соціально-правовий аспект вступу.....	28
РОЗДІЛ 3. РОЛЬ ОРГАНІВ ЄС У РОЗШИРЕННІ ОРГАНІЗАЦІЇ	32
3.1. Європейської комісія.....	32
3.2. Європейська Рада.....	33
3.3. Європейський парламент.....	34
РОЗДІЛ 4. ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ ТА СТАНДАРТІВ НА ВНУТРІШНЬОДЕРЖАВНОМУ РІВНІ	37
4.1. Процес вступу та державного реформування	37
4.2. Вступ Хорватії	46
4.3. Приклад з державами Східної Європи	47
4.4. Процес прийняття норм Україною.....	49
ВИСНОВКИ	53
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	56

ВСТУП

Актуальність теми дослідження полягає у важливості розуміння системи вступу ЄС у сьогоднішній час. Інтеграція нашої держави відбувається у стрімких темпах тому уже зараз вивчення такого матеріалу необхідно для подальшого розвитку відносин суспільства України та європейської спільноти.

На сьогоднішній день більшість цивілізованих держав охоче співпрацює з ЄС або прагне цієї співпраці. Багато країн Європи та Азії прагнуть до євроінтеграції, для чого їм потрібно розуміння необхідних законодавчих умов для вступу у Європейський Союз.

Перспектива приєднання України до Європейського Союзу має кілька переваг, зокрема:

- Доступ до ринку ЄС є що забезпечує доступ до понад 500 мільйонів споживачів.
- Розвиток інфраструктури: Фонди та підтримка ЄС покращать транспортну інфраструктуру України.
- Підвищення рівня життя населення, що зумовлено європейськими стандартами на галузях соціального забезпечення та охорони здоров'я.
- Збільшення політичної стабільності та забезпечення розвитку ідей демократії, прав людини та верховенства права відповідно до цілей та принципів ЄС.

Мета дослідження обумовлює вирішення таких завдань:

- Дослідити систему права ЄС особливо норми, принципи та інститути, які є відповідальними або мають суттєвий вплив на визначення різних критеріїв вступу держави до союзу.
- Виявити основні ідеї та принципи організації, різні аспекти діяльності її органів, а також питання, що постають перед міжнародною організацією у її роботі з інтеграцією нових держав-учасниць до союзу.

- Визначити повноваження та діяльність інститутів ЄС які грають суттєву роль у визначенні різних критеріїв вступу держави до союзу зокрема у економічній та соціальних сферах суспільних відносин.

- Охарактеризувати сучасний стан сфери системи права ЄС, що пов'язана із інтеграцією.

Завдання дослідження:

- Розкрити особливості системи права ЄС, основну її суть та вектор розвитку, прагнення різних держав до економічно-правової синхронізації із союзом.

- Визначити основні етапи вступу різних держав до ЄС.

- Висвітлити аспект наднаціональності Європейського Союзу.

Об'єкти дослідження це суспільно-правові відносини, які виникають при взаємодії суб'єктів ЄС, що регулюються європейською системою права, нормативно-правові акти та інституції які є важливими в аспекті інтеграції держави в ЄС.

Також об'єктами є історичний процес розвитку ЄС, його основні та установчі договори, що сформували цю міжнародну організацію, цілі та принципи ЄС, органи Європейського Союзу, що мають ключову роль у процесі вступу нових держав.

Крім того для виконання поставлених завдань необхідно провести дослідження деякі з ключових сфер суспільно-правових відносин на внутрішньо-державному рівні, які потребують реформ, наприклад:

Права людини та верховенство права, які полягають у дотриманні норм Європейській конвенції з прав людини та Хартії основних прав ЄС. Створення ефективної та незалежної судової системи.

Економічне управління: проведення реформ у сфері регулятивної політики, забезпечення економічної стабільності у державі.

Екологія: контроль за викидами газу та боротьба із забрудненням навколишнього середовища відповідно до цілей сталого розвитку.

Торгівля: здійснення прозорої торгівельної політики з уникненням протекціонізму, демпінгу, а також дотримання балансу конкурентоспроможності.

Предмет дослідження є питання інтеграції держави в ЄС та основна структура організації, знання про яку необхідні для повного розуміння механізму вступу. Вступ до Європейського Союзу є складним і тривалим процесом, який передбачає відповідність країни-кандидата широкому спектру політичних, економічних і соціальних критеріїв. Щоб приєднатися до Європейського Союзу, держава повинна прийняти та впровадити великий обсяг законодавства, відомий як «*acquis communautaire*», який включає закони, нормативні акти та стандарти в широкому діапазоні сфер, таких як права людини, навколишнє середовище, торгівля, сільське господарство, і верховенство права.

Для того, щоб прийняти та імплементувати *acquis communautaire*, держава повинна провести широкі реформи у своєму законодавстві та інституційній базі.

Методи дослідження:

- Аналіз джерел права, що мають відношення до регулювання відносин у ЄС.
- Порівняння процесу правової підготовки різних держав до вступу у ЄС.
- Вивчення набору процедур і вимог, які ЄС встановив і яким повинна відповідати будь-яка країна, яка прагне стати членом союзу.
- Історично-аналітичний метод при обробці даних про процес розвитку ЄС та процес правової підготовки держав до зближення або вступу до ЄС.
- Діалектичний метод для висновків з написаної роботи та для висвітлення можливого майбутнього стану інституту вступу нових держав до ЄС.

Перелік зарубіжних та українських вчених: серед сучасних українських вчених, що займались вивченням системи права Європейського Союзу слід виділити: Водяннікова Олександра Юрійовича, Ольгу Шпакович,

Грицаєнка Леоніда Леонідовича, Резнікова Валерія Володимировича, Козирєва Олега Вікторовича, Беренду Сергія Васильовича, Войціховський Андрій Васильович, Катерину Солодкову, Дмитра Бойчука, Жовкву Ігоря Івановича, Біловола В.С., Біленка А.О.

Серед сучасних зарубіжних дослідників слід виділити науковців: Daniel Thomas, Matt Bevington, Simon Otjes, Alexia Katsanidou, Steven Brakman, Harry Garretsen, Charles van Marrewijk, Abdella Oumer.

РОЗДІЛ 1.

ПОНЯТТЯ ЄС. ФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ.

1.1. Поняття ЄС. Наднаціональність.

При розгляді теми дослідження слід чітко дати визначення та охарактеризувати Європейський Союз та його розвиток, особливо *Acquis communautaire*, для чіткого розуміння змісту та необхідності переліку вимог до держави у процесі вступу до ЄС.

Європейський Союз є політичним і економічним союзом 27 держав-членів, розташованих переважно в Європі.

Європейський союз являє собою унікальну міжнародну організацію до якої входять більшість держав Європи і яка співпрацює з усім світом. ЄС має власну систему права, яка формувалася протягом п'ятидесяти років з поступовим прийняттям установчих договорів.

Вивчення Європейського Союзу є важливим не лише для науковців та державних діячів держав, що є учасниками або прагнуть до участі у ЄС, але й для громадян інших держав по всій планеті. Це пов'язано із суттєвим впливом союзу на такі явища як світовий ринок, безпеки, наука і загалом міжнародні відносини. Суттєвий вплив ЄС підтверджується тим, що деякі держави, що розвиваються, проводять певні реформи у законодавстві на вимогу органів союзу, лише для поглиблення політико-економічних відносин ЄС.

Перш за все, при початку дослідження ЄС слід сконцентрувати увагу на тому, що Європейський Союз за своїми рисами є наднаціональною організацією.

Найбільш точно поняття наднаціональних організацій можна визначити як міжнародні організації, які об'єднують країни та/або регіони для спільної роботи над питаннями, які стосуються всіх їх учасників.

Ці організації можуть бути засновані з різних причин, таких як покращення торгівлі, політичної стабільності, спільного захисту прав людини, збереження навколишнього середовища та інших. [1]

З цих причин, які є необхідними для розвитку нашої держави і виникає необхідність вивчення таких міжнародних організацій.

Наднаціональність міжнародної організації виражається у добровільному делегуванні державою повноваження до органів організації, попри те, що ті чи інші рішення органів можуть не збігатися з думкою та прагненнями держави, але це було схвалено більшістю. [2]

Із наведеної вище інформації виникає питання співвідношення суверенітету незалежних держав та їх участі у наднаціональних організаціях.

У своїй науковій статті Олександр Юрійович Водянніков схиляється до думки, що наявність наднаціональних елементів у структурі ЄС не призводить до обмеження суверенітету її держав-членів. І навіть у тому разі, коли певна наднаціональна організація кваліфікується як конфедеративний союз держав, котрий виступає на міжнародній арені не лише від свого імені, а й від імені своїх членів, останні не втрачають власного суверенітету, адже просто добровільно та з власної ініціативи передають частину повноважень спільно створеному об'єднанню. Крім того такі повноваження можуть бути відкликани, наприклад Великобританія вийшла із Європейського Союзу.

Інтенсивна глобалізація й активні інтеграційні процеси «вимагають» у держав передавати свої традиційні функції і повноваження міжнародним організаціям з метою успішного вирішення регіональних та універсальних завдань, що, в свою чергу, не тільки робить достатньо помітною тенденцію розвитку міжнародної спільноти, а й вимагає створення різних за рівнем повноважень міжнародних або, як вважається, спеціальних наднаціональних установ і організацій. [3]

Про наднаціональний характер права ЄС свідчать те, що європейське законодавство на сьогоднішній день створюється інститутами, які не є прямо підпорядковані певній державі, за винятком установчих договорів. [4]

Отже, на мою думку наднаціональність міжнародних організацій, що виражається у їх широких повноваженнях, проведені власної законодавчої політики та власне створення своєї власної правової системи до якої входять і судова система, система принципів та цілей зумовлена прагненням держав до тіснішої праці з один одним в умовах глобалізації.

ЄС прагне сприяти миру, демократії та правам людини, і він активно працює в таких сферах, як торгівля, розвиток, захист навколишнього середовища та соціальна політика. Він також відіграє провідну роль у вирішенні глобальних проблем, таких як зміна клімату, міграція та безпека.

Однак ЄС також стикається з низкою викликів, включаючи економічну нерівність між державами-членами, зростання націоналізму та популізму, а також триваючі наслідки референдуму щодо Brexit у Сполученому Королівстві.

Європейський Союз заснований на верховенстві права. Це означає, що кожна дія, яку вживає ЄС, ґрунтується на договорах, які були добровільно та демократично схвалені всіма країнами-членами ЄС. Наприклад, якщо сфера політики не згадується в договорі, Комісія не може запропонувати закон у цій сфері.

Договір є обов'язковою угодою між країнами-членами ЄС. У ньому встановлюються цілі ЄС, правила для інституцій ЄС, спосіб прийняття рішень і відносини між ЄС і його країнами-членами.

До договорів вносяться зміни, щоб зробити ЄС більш ефективним і прозорим, щоб підготуватися до вступу нових країн-членів і запровадити нові сфери співпраці, такі як єдина валюта.

1.2. Формування правової системи Європейського союзу. Основні нормативно-правові акти ЄС

З метою припинення частих і кровопролитних конфліктів, кульмінацією яких стала Друга світова війна, європейські політики розпочинають процес побудови того, що ми сьогодні знаємо як Європейський Союз.

Європейське об'єднання вугілля та сталі, засноване в 1951 році, є першим кроком у забезпеченні міцного миру. Декларація Шумана була представлена міністром закордонних справ Франції Робером Шуманом 9 травня 1950 року. У ній пропонувалося створити Європейське об'єднання вугілля та сталі, члени якого мали б об'єднати виробництво вугілля та сталі.

Сповнені рішучості запобігти ще одній такій жахливій війні, європейські уряди дійшли висновку, що об'єднання виробництва вугілля та сталі – за словами Декларації – зробить війну між історичними суперниками Францією та Німеччиною «не просто немислимою, але й матеріально неможливою».

Вважалося – правильно – що об'єднання економічних інтересів допоможе підвищити рівень життя та стане першим кроком до більш об'єднаної Європи. Членство в ЄОВС було відкритим для інших країн.

ЄОВС (члени-засновники: Франція, Західна Німеччина, Італія, Нідерланди, Бельгія та Люксембург) була першою з серії наднаціональних європейських інституцій, які зрештою стали сьогодишнім «Європейським Союзом». [5]

Зокрема у декларації стверджувалося :

«Мир у всьому світі неможливо захистити без докладення творчих зусиль, пропорційних небезпеці, яка йому загрожує».

«Європа не буде створена відразу або за єдиним планом. Вона буде побудована через конкретні досягнення, які спочатку створять фактичну солідарність».

«Об'єднання виробництва вугілля та сталі... змінить долю тих регіонів, які протягом тривалого часу були присвячені виробництву боєприпасів для війни, жертвами яких вони постійно були». [6]

25 березня 1957 року було підписано два договори - Договір про заснування Європейського економічного співтовариства (ЄЕС) і Договір про заснування Європейського співтовариства з атомної енергії (ЄАЕС або Євратом).

Підписанти погодилися:

- закласти основи «щодалі тіснішого союзу» між народами Європи
- забезпечують економічний і соціальний прогрес своїх країн спільними діями щодо усунення торгових та інших бар'єрів між ними;
- покращувати умови життя та праці своїх громадян;
- забезпечити збалансовану торгівлю та чесну конкуренцію;
- зменшити економічні та соціальні відмінності між різними регіонами ЄЕС;
- поступово скасовувати обмеження міжнародної торгівлі через спільну торговельну політику;
- дотримуватись принципів статуту ООН;
- об'єднати свої ресурси для збереження та зміцнення миру та свободи та закликати інші народи Європи, які поділяють цей ідеал, приєднатися до них у цих зусиллях.

- Запровадити спільний та відкритий ринок та митний союз.

Договір створив інституції та механізми прийняття рішень, які дозволяють виражати як національні інтереси, так і спільне бачення.

Основними установами були:

- 1) Рада Міністрів,
- 2) Комісія,
- 3) Парламентська асамблея (пізніше стане Європейським парламентом),
- 4) Європейський суд.

Перші 3 консультуються в процесі прийняття рішень Економічно-соціальним

1 липня 1987 року набув чинності Єдиний європейський акт, підписаний у лютому 1986 року. Його метою було реформувати інституції в рамках підготовки до членства Португалії та Іспанії та прискорити прийняття рішень у рамках підготовки до єдиного ринку. Основними змінами були розширення голосування кваліфікованою більшістю в Раді (що ускладнює накладення вето на запропонований закон окремою країною), створення процедур співпраці та

погодження, що надає парламенту більше впливу. Цей документ передбачав створення Європейської ради, а також поширив інтеграційний процес на сферу зовнішньої політики.

14 червня 1985 року поблизу міста Шенген, Люксембург, п'ятьма з десяти держав-членів Європейського економічного співтовариства, 26 березня 1995 р. набула чинності. Учасники узгодили план поступового скасування контролю за переміщенням на спільних кордонах, що вперше надає їхнім громадянам вільне пересування по державах, що підписали угоду.

7 лютого 1992 року у Маастрихті було підписано Маастрихтський договір основними його положеннями були заснування Європейського Союзу та запровадження процедури спільного прийняття рішень, надання парламенту більшого впливу на прийняття рішень. Нові форми співпраці між урядами ЄС – наприклад, у сфері оборони, юстиції та внутрішніх справ :

«Союз ставить перед собою такі цілі:

- сприяти економічному та соціальному прогресу, який є збалансованим та сталим, зокрема шляхом створення простору без внутрішніх кордонів, шляхом зміцнення економічної та соціальної згуртованості та шляхом створення економічного та валютного союзу, що зрештою включає єдину валюту відповідно до з положеннями цього Договору;

- стверджувати свою ідентичність на міжнародній арені, зокрема шляхом впровадження спільної зовнішньої політики та політики безпеки, включаючи остаточне формування спільної оборонної політики, яка з часом може призвести до спільної оборони;

- посилити захист прав та інтересів громадян своїх держав-членів шляхом запровадження громадянства Союзу;

- розвивати тісну співпрацю з питань юстицій;

- підтримувати в повному обсязі «*acquis communautaire*» і розвивати його з метою розгляду.

Цілі Союзу повинні бути досягнуті, як це передбачено в цьому Договорі та відповідно до умов і розкладу, викладених у ньому, з дотриманням принципу субсидіарності.»

Також цей договір встановлював європейське громадянство, а також було прийнято рішення про створення єдиної валюти, євро, яка повинна була бути введена в обіг у 2002 році під управлінням Європейського центрального банку.

Прийняття Маастрихтського договору означало курс на завершення формування єдиного внутрішнього ринку та перехід до реалізації економічного та валютного союзу. [8]

Угода про Європейську економічну зону, яка набула чинності 1 січня 1994 року, об'єднує держави-члени ЄС і три країни ЄЕЗ, ЄАВТ — Ісландію, Ліхтенштейн і Норвегію — в єдиний ринок, який називається «Внутрішній ринок».

Угода про ЄЕЗ гарантує рівні права та обов'язки на внутрішньому ринку для фізичних осіб та суб'єктів господарювання в ЄЕЗ. Він передбачає включення законодавства ЄС, яке охоплює чотири свободи — вільний рух товарів, послуг, осіб і капіталу — у 30 країнах ЄЕЗ. Крім того, Угода охоплює співпрацю в інших важливих сферах, таких як нові дослідження та технологічні розробки, освіта, соціальна політика, навколишнє середовище, захист споживачів, туризм і культура, відомі як «флангова та горизонтальна» політики. Угода гарантує рівні права та обов'язки на внутрішньому ринку для громадян та суб'єктів господарювання в ЄЕЗ.

В Угоді про ЄЕЗ також зазначено, що коли країна стає членом Європейського Союзу, вона також подає заявку на долучення в ЄЕЗ (стаття 128), що призводить до розширення ЄЕЗ. [9]

2 жовтня 1997 року було підписано Амстердамський договір (набув чинності 1 травня 1999 року), який містив у собі механізм до скасування контролю на кордонах (Шенгенська угода) та наголошував на дотриманні фундаментальних прав людини.

26 лютого 2001 року був підписаний Ніщський договір. Головні зміни полягали в деяких змінах структури Європейської комісії та Європейської Ради. Ніщський договір набрав чинності 1 лютого 2003 року. [10]

У грудні 2007 року глави держав і урядів ЄС підписали Лісабонський договір про реформу Європейського Союзу (набув чинності 1 грудня 2009).

Серед важливих змін:

- розширення законодавчих повноважень Європейського парламенту, який тепер має дещо тотожні повноваження з Радою Європейського Союзу (також відомою в розмовній мові як Рада міністрів) у більшості сфер політики;

- розширення голосування більшістю в Раді Європейського Союзу та запровадження голосування подвійною більшістю (але лише з 2014 року), щоб зменшити можливість національного вето;

- нову посаду Президента Європейської Ради, який призначається на два з половиною роки Європейською Радою з метою забезпечення більшої наступності в її діяльності та удосконалення функції представництва Європейської Ради (ст. 15 Договору про ЄС);

- запровадження «міністра закордонних справ ЄС» (хоча під титулом високого представника), який призначається Європейською радою (ст. 18 Договору ЄС);

- створення Європейської служби зовнішніх дій, яка складається з офіційних осіб Комісії, Секретаріату Ради та дипломатичних служб усіх держав-членів;

- формулювання каталогу повноважень, який чіткіше, ніж раніше, визначає повноваження інституцій ЄС;

- інституціоналізація посиленої співпраці, за допомогою якої група держав-членів може зробити подальші кроки до інтеграції, навіть якщо інші не беруть участі;

- розширення спільної політики у сфері безпеки, у тому числі шляхом зміцнення Європейського оборонного агентства та запровадження стартового

фонду для короткострокового фінансування військової діяльності (але лише тих держав-членів, які бажають брати участь);

- надання ЄС власної правосуб'єктності (раніше зарезервовано за ЄС);
- приєднання ЄС до Європейської конвенції з прав людини (ст. 6 Договору про ЄС);
- запровадження Європейської громадянської ініціативи;
- посилення критеріїв вступу до ЄС;
- регулювання добровільного виходу держав-членів з ЄС.

Окрім інституційних змін, Лісабонська угода також передбачила низку суттєвих нововведень, які, наприклад, реорганізували компетенцію Європейського Союзу або реструктуризували певні форми співпраці між державами-членами. Тут також договір базувався на невдалому конституційному договорі ЄС. [11]

Цілями Європейського Союзу в межах його кордонів є:

- сприяти миру, цінностям і добробуту громадян
- запропонувати свободу, безпеку та справедливість без внутрішніх кордонів, а також вжити відповідних заходів на своїх зовнішніх кордонах для регулювання притулку та імміграції, а також для запобігання та боротьби зі злочинністю
- створити внутрішній ринок
- досягти сталого розвитку на основі збалансованого економічного зростання та стабільності цін і висококонкурентної ринкової економіки з повною зайнятістю та соціальним прогресом
- захищати та покращувати якість навколишнього середовища
- сприяти науково-технічному прогресу
- боротися з соціальною ізоляцією та дискримінацією
- сприяти соціальній справедливості
- посилення економічної, соціальної та територіальної єдності та солідарності між країнами ЄС
- поважати його багате культурне та мовне розмаїття

- створити економічний і валютний союз, валютою якого є євро

Цілями ЄС у всьому світі є:

- підтримувати та просувати свої цінності та інтереси
- сприяти миру та безпеці та сталому розвитку Землі
- сприяти солідарності та взаємній повазі між народами, вільній і чесній

торгівлі, викоріненню бідності та захисту прав людини

- суворе дотримання міжнародного права

Цілі ЄС викладені в статті 3 Лісабонського договору.

Європейський Союз заснований на таких цінностях:

Людська гідність

Людська гідність недоторканна. Її необхідно поважати, захищати та становить реальну основу основних прав.

Свобода

Свобода пересування дає громадянам право вільно пересуватися та проживати в межах Союзу. Індивідуальні свободи, такі як повага до приватного життя, свобода думки, релігії, зібрань, вираження поглядів та інформації, захищені Хартією ЄС про основні права.

Демократія

Функціонування ЄС ґрунтується на представницькій демократії. Європейський громадянин автоматично користується політичними правами. Кожен повнолітній громадянин ЄС має право висуватись кандидатом і голосувати на виборах до Європейського парламенту. Громадяни ЄС мають право висуватися як кандидат і голосувати в країні свого проживання або в країні свого походження.

Рівність

Рівність — це рівність прав усіх громадян перед законом. Це стосується всіх сфер, зокрема і принципу рівної оплати за рівну працю, що став частиною Римської угоди 1957 року.

Верховенство права

ЄС засновано на верховенстві права, що підтримується незалежною та ефективно функціонуючою судовою системою.

Права людини

Права людини захищені Хартією ЄС про основні права, і гарантують людині захист її прав незалежно від віку, статі, релігії чи етнічності. [12]

Цінності ЄС викладені в статті 2 Лісабонського договору та Хартії ЄС про основні права.

Цілі, встановлені в договорах ЄС, досягаються кількома типами правових актів. Деякі є обов'язковими, інші – ні. Деякі стосуються всіх країн ЄС, інші – лише кількох.

Також при аналізі правової системи ЄС, яка є необхідною для розуміння процесу інтеграції держави із цією організацією, слід розглянути види нормативно-правових актів органів ЄС.

«Постанови» є обов'язковим до виконання законодавчим актом. Він має застосовуватися в усьому ЄС. Наприклад, коли була необхідність у тому щоб переконатися, що існують спільні гарантії щодо товарів, імпортованих з-за меж ЄС, Рада ЄС прийняла постанову.

«Директива» — це законодавчий акт, який визначає мету, якої повинні досягти всі країни ЄС. Однак окремі країни мають розробити власні закони щодо досягнення цих цілей. Одним із прикладів є Директива ЄС про права споживачів, яка посилює права споживачів у всьому ЄС, наприклад, шляхом скасування прихованих платежів і витрат в Інтернеті та продовження періоду, протягом якого споживачі можуть відмовитися від договору купівлі-продажу.

«Рішення» є обов'язковим для тих, кому воно адресоване (наприклад, країна ЄС чи окрема компанія), і застосовується безпосередньо. Наприклад, Комісія ухвалила рішення щодо участі ЄС у роботі різних антитерористичних організацій. Рішення стосувалося лише цих антитерористичних організацій.

"Рекомендація" не є обов'язковою. Коли Комісія рекомендувала правовим органам країн ЄС покращити використання відеоконференцій, щоб допомогти

судовим службам краще працювати за кордоном, це не мало жодних правових наслідків. Рекомендація дозволяє інституціям висловлювати свої погляди та пропонувати напрямок дій, не накладаючи жодних юридичних зобов'язань на тих, кому вона адресована.

«Думка» — це інструмент, який дозволяє установам зробити заяву необов'язковим способом, іншими словами, не накладаючи жодних юридичних зобов'язань на тих, кому вона адресована. Думка не є обов'язковою. Її можуть видати головні інституції ЄС (Комісія, Рада, Парламент), Комітет регіонів та Європейський економічний і соціальний комітет. Під час розробки законів комітети дають висновки з точки зору свого регіону чи економіки та суспільства. Наприклад, Комітет регіонів опублікував висновок щодо пакету політики чистого повітря для Європи. [13]

У прийнятті рішень в ЄС беруть участь 3 основні інституції:

1. Європейський парламент, який представляє громадян ЄС
2. Рада Європейського Союзу, що представляє уряди ЄС
3. Європейська комісія, яка представляє загальні інтереси ЄС

Рішення щодо політики ЄС зазвичай приймаються за допомогою звичайної законодавчої процедури (раніше відомої як процедура «спільного прийняття рішень»). Це процес, у якому три основні інституції досягають згоди щодо законодавства.

Перш ніж запропонувати нові ініціативи, Комісія оцінює потенційний економічний, соціальний та екологічний вплив, який вони можуть мати.

Комісія робить це, готуючи звіт під назвою «оцінка впливу», в якому викладаються переваги та недоліки варіантів політики. Оцінка впливу включає внесок від неурядових організацій, національних органів влади та промисловості, а також груп експертів, які надають поради з технічних питань.

Окремі особи, підприємства та організації можуть надати зворотний зв'язок через публічні консультації (анкетування) на порталі Комісії «Висловіть свою думку».

Національні парламенти можуть офіційно висловити свої застереження, якщо вважають, що було б краще вирішувати питання на національному рівні, а не на рівні ЄС.

Після того як Комісія представить свою пропозицію, парламент і Рада розглядають її та можуть запропонувати поправки. Зазвичай парламент, Рада та Комісія збираються, щоб перевірити, чи зможуть вони узгодити повний набір поправок.

Якщо Комісія не погоджується з будь-якими поправками, Рада може скасувати заперечення лише одноголосним рішенням. Якщо Комісія вважає, що поправки надмірно змінюють пропозицію, вона має право відкликати свою пропозицію.

Якщо три інституції не погоджуються щодо спільного остаточного тексту, відбувається друге читання.

Під час другого читання парламент і Рада можуть запропонувати подальші поправки. Парламент також може заблокувати пропозицію, якщо він не погодиться з Радою.

Якщо парламент і Рада погодяться на поправки, пропозицію можна прийняти. Якщо вони не можуть дійти згоди, створюється погоджувальний комітет, який намагається знайти рішення. І Парламент, і Рада можуть заблокувати пропозицію під час останнього етапу другого читання.

Пропозиція приймається як закон, коли Парламент і Рада погоджують спільний текст і публікується в Офіційному журналі ЄС. [13]

Щодо прецедентного права ЄС то воно складається з рішень Суду Європейського Союзу, які тлумачать законодавство ЄС.

Інституційна структура Європейського Союзу є унікальною та досить розгалуженою, а його система прийняття рішень постійно розвивається. 7 європейських інституцій, 7 органів ЄС і понад 30 децентралізованих установ розташовані по всьому ЄС. Вони працюють разом, щоб вирішувати спільні інтереси ЄС і європейських людей.

З точки зору адміністрування, існує ще 20 агенцій та організацій ЄС, які виконують спеціальні юридичні функції, і 4 міжінституційні служби, які підтримують установи.

Усі ці заклади виконують конкретні ролі – від розробки законів ЄС і формування політики до реалізації політики та роботи в таких спеціалізованих галузях, як охорона здоров'я, медицина, транспорт і навколишнє середовище.

Є 4 основні інституції прийняття рішень, які керують адміністрацією ЄС. Ці інституції спільно забезпечують ЄС напрямок політики та відіграють різні ролі в законотворчому процесі:

- Європейський парламент (Брюссель/Страсбург/Люксембург)

Представляє громадян країн ЄС і обирається ними безпосередньо. Він приймає рішення щодо європейських законів спільно з Радою Європейського Союзу. Він також затверджує бюджет ЄС.

- Європейська рада (Брюссель)

Глави держав і урядів країн ЄС збираються, як Європейська рада, щоб визначити загальний політичний напрям і пріоритети Європейського Союзу. Європейську раду очолює президент, який обирається на 2,5-річний термін з можливістю переобрання один раз. Він не приймає законів, за винятком можливих поправок до Договору ЄС.

- Рада ЄС (Брюссель/Люксембург)

Представляє уряди країн ЄС. Рада ЄС є місцем зустрічі національних міністрів від кожного уряду для ухвалення законів і координації політики.

- Європейська Комісія (Брюссель/Люксембург/Представництва в ЄС)

Представляє спільні інтереси ЄС і є головним виконавчим органом ЄС. Він також керує політикою ЄС (за винятком Спільної зовнішньої політики та політики безпеки, яка проводиться Верховним представником з питань CFSP, віце-президентом Європейської Комісії), бюджетом ЄС і забезпечує правильне застосування країнами законодавства ЄС. Представництва є голосом Комісії в ЄС. Вони відслідковують і аналізують громадську думку в приймаючій країні,

надають інформацію про політику ЄС і спосіб роботи ЄС, а також сприяють співпраці Комісії з приймаючою країною-членом.

Їхню роботу доповнюють інші установи та органи, до яких належать:

- Суд Європейського Союзу (Люксембург)

Суд забезпечує дотримання законодавства ЄС, а також правильне тлумачення та застосування Договорів: він перевіряє законність актів інституцій ЄС, забезпечує дотримання країнами ЄС своїх зобов'язань за Договорами та тлумачить право ЄС на запит національних судів.

- Європейський центральний банк (Франкфурт)

ЄЦБ і Європейська система центральних банків відповідають за стабільність цін у єврозоні. Вони також відповідають за монетарну політику та політику валютного курсу в єврозоні та підтримують економічну політику ЄС.

- Європейський суд аудиторів (Люксембург)

ЕСА сприяє покращенню фінансового менеджменту ЄС, просуванню підзвітності та прозорості, а також діє як незалежний охоронець фінансових інтересів громадян ЄС. Він перевіряє, чи належним чином обліковуються кошти ЄС, чи збираються та витрачаються вони згідно з відповідними правилами та положеннями, а також чи є ефективність грошей.

Інституції та органи ЄС широко співпрацюють з мережею агенцій та організацій ЄС у всьому Європейському Союзі. Основною функцією цих органів і відомств є втілення політики в реалії на місцях.

Повноваження, обов'язки та процедури інституцій ЄС викладені в установчих договорах ЄС: Договорі про функціонування Європейського Союзу (1957) та Договорі про Європейський Союз (1992). Лісабонська угода (2007 р.) внесла певні зміни та доповнення до їх компетенції.

Чотири основні інституції ЄС, які мають різні функції, тісно співпрацюють, щоб визначити порядок денний ЄС, ініціювати та координувати законотворчу діяльність ЄС.

Отже, із наведеної вище інформації можна зробити чіткі висновки про те, що Європейський Союз упродовж свого розвитку протягом половини століття став досить розгалуженою організацією із багатьма інститутами, що впливають на внутрішнє регулювання суспільних відносин держав які є членами союзу або держав які планують вступ у ЄС. Таким чином при вступі до ЄС держави повинні проводити досить суттєві законодавчі зміни у багатьох сферах суспільних відносин.

РОЗДІЛ 2. ЕКОНОМІЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВСТУПУ ДО ЄС. КОПЕНГАГЕНСЬКІ КРИТЕРІЇ.

2.1. Основне про вимоги. Економічно-правовий аспект вступу

Вступ до Європейського Союзу є складним процесом, який передбачає виконання певних вимог та узгодження умов членства з ЄС.

Європейський Союз проводить низку економіко-політичних заходів, спрямованих на сприяння економічному зростанню, стабільності та процвітання в країнах-членах. Деякі з ключових сфер економічної політики в ЄС включають:

1. Єдиний ринок: ЄС створив єдиний ринок, який забезпечує вільний рух товарів, послуг, капіталу та людей у межах ЄС. Це сприяло розвитку торгівлі та економічного зростання в регіоні.

2. Валютна політика: ЄС має спільну валюту, євро, яку використовують 19 держав-членів (але такі країни як Польща та Данія відмовились від цього для збереження більшої автономії у сфері валютної політики). Європейський центральний банк (ЄЦБ) відповідає за грошово-кредитну політику в євроні та має на меті підтримувати цінову стабільність і підтримувати економічне зростання.

3. Фіскально-податкова політика: ЄС також має правила, що регулюють фіскальну політику, яка спрямована на сприяння відповідальному управлінню бюджетом і скороченню державного боргу. Пакт про стабільність і зростання встановлює обмеження на державний дефіцит і борг, а Європейська комісія стежить за дотриманням цих правил.

4. Політика щодо конкуренції: ЄС має суворі правила, що регулюють конкуренцію та державну допомогу, спрямовані на сприяння чесній конкуренції та запобігання монополіям і нечесній торговельній практиці.

5. Інновації, наука та дослідження: ЄС інвестує значні кошти в інновації та дослідження, зокрема через свою програму фінансування

досліджень Horizon Europe. Це спрямовано на сприяння технологічному розвитку та економічному зростанню.

6. Торговельна політика: ЄС є головним гравцем у світовій торгівлі та має низку торгових політик, спрямованих на сприяння вільній та чесній торгівлі, захист промисловості ЄС та підтримку економічного розвитку в країнах, що розвиваються.

Загалом, економічна політика ЄС спрямована на сприяння економічному зростанню та стабільності в державах-членах, а також на забезпечення справедливого та сталого розподілу переваг економічного зростання.

Першим кроком у вступі до ЄС є виявлення інтересу до членства та відповідність критеріям для вступу, які включають політичні, економічні та правові вимоги, викладені в Копенгагенських критеріях. [14]

Після того, як країна висловила зацікавленість у вступі до ЄС, вона повинна подати заявку до Європейської комісії, яка потім оцінить готовність країни приєднатися до ЄС. Якщо Комісія визначить, що країна відповідає критеріям, вона рекомендуватиме ЄС почати переговори з цією країною.

Переговори між ЄС і країною-кандидатом можуть тривати кілька років і охоплювати широкий спектр питань, включаючи торгівлю, права людини та екологічні стандарти. Остаточна угода про умови вступу має бути схвалена всіма державами-членами ЄС і ратифікована країною-кандидатом. [15]

Є чотири основні кроки: заявка, статус кандидата, переговори і, нарешті, приєднання. Щоб перейти до будь-якого з наступних етапів процесу, потрібне одностайне схвалення Комісії та Ради, а також схвалення лідерів ЄС, причому Європейський парламент і національні парламенти також повинні затвердити остаточний договір про приєднання.

Будь-яка європейська країна, яка вважає, що вона відповідає критеріям вступу, може подати заявку на членство в ЄС. Потім Рада ЄС із загальних справ просить Комісію оцінити, чи відповідають вони критеріям.

Якщо ні, рекомендовано вжити заходів, щоб це зробити. Якщо країна відповідає критеріям, Комісія рекомендує Раді ЄС надати статус офіційного

кандидата. Якщо Рада ЄС схвалить одноголосно, а Європейська рада згодом схвалить цей висновок, то країна офіційно стає кандидатом на членство в ЄС. У рекомендаціях Комісії зазвичай визначаються подальші кроки, які країна повинна вжити, і офіційні переговори можуть бути відкладені, поки такі кроки не будуть зроблені.

Після підписання угоди про вступ країна-кандидат має провести необхідні реформи та підготуватися до членства в ЄС. Це може включати адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС, розробку необхідних адміністративних структур. [16]

Після завершення процесу вступу країна стає повноправним членом ЄС і отримує доступ до всіх переваг і обов'язків членства, включаючи участь у єдиному ринку ЄС і процеси прийняття рішень.

Загалом Копенгагенські критерії — це набір вимог, яким повинна відповідати країна, щоб стати членом Європейського Союзу. Критерії були встановлені 1993 року під час чергового засідання Європейської Ради в столиці Данії місті Копенгаген.

Три основні критерії:

- Політичні критерії: країна-кандидат повинна мати правові механізми, що гарантують демократію, верховенство права, права людини.

- Економічні критерії: країна-кандидат повинна мати функціонуючу ринкову економіку та бути здатною впоратися з конкурентним тиском і ринковими силами всередині ЄС.

- *Acquis communautaire*: Країна-кандидат повинна прийняти та виконувати всі закони та правила ЄС, відомі як *acquis communautaire* (надбання спільноти), щоб стати повноцінним інтегрованим членом ЄС. [17]

Відповідність цим критеріям є ключовою вимогою для будь-якої країни, яка хоче приєднатися до ЄС. Окрім Копенгагенських критеріїв, існує також низка технічних і практичних вимог, які повинні бути виконані перед тим, як країна зможе стати членом, як уже було сказано вище ними можуть бути розробка необхідних адміністративних структур і адаптація.

У березні 2020 року Рада схвалила пропозиції Комісії щодо ряду змін у процесі приєднання.

Вони спрямовані на висунення більш жорстких вимог до країн-кандидатів щодо «основ», таких як верховенство права та функціонування демократичних інститутів. Але вони також встановлюють більш структурований переговорний процес, активізують залучення держав-членів до переговорів про приєднання та активізують кількість і діапазон політичних контактів між ЄС і країнами-кандидатами. [15]

Зокрема серед пропозицій Європейської комісії йшлося про наступне:

“... Довіру (ЄС до кандидатів) слід зміцнити шляхом ще більшої уваги до фундаментальних реформ, починаючи з верховенства права, функціонування демократичних інститутів та державного управління, а також економіки країн-кандидатів. Коли країни-партнери відповідають об'єктивним критеріям, держави-члени погоджуються перейти до наступного етапу процесу, дотримуючись підходу, заснованого на заслугах.

Стабільне політичне керівництво: політичний характер процесу вступу вимагає більш сильного політичного керівництва та участі на найвищому рівні. Комісія пропонує розширити можливості для політичного та політичного діалогу на високому рівні за допомогою регулярних самітів та активізації контактів на рівні міністрів. Крім того, держави-члени повинні більш систематично залучатися до моніторингу та перегляду процесу. Усі органи в рамках Угоди про стабілізацію та асоціацію зосередяться набагато більше на ключових політичних питаннях і реформах, тоді як міжурядові конференції забезпечуватимуть сильніше політичне керівництво переговорами.

Більш динамічний процес: щоб додати подальшого динамізму процесу переговорів, Комісія пропонує згрупувати розділи переговорів у шість тематичних кластерів: основи; внутрішній ринок; конкурентоспроможність та інклюзивне зростання; зелений порядок денний і стале підключення; ресурси, сільське господарство та згуртованість; зовнішні зв'язки. Переговори по

кожному кластеру будуть відкриті в цілому – після виконання початкових контрольних показників – а не на основі окремого розділу. Переговори щодо основ будуть відкритими першими та закритими останніми, і прогрес у них визначатиме загальний темп переговорів. Часовий проміжок між відкриттям кластеру та закриттям окремих розділів має бути обмеженим, бажано протягом року, повністю залежно від прогресу реформ.

Більш передбачуваний процес: Комісія надасть більшої ясності щодо того, чого ЄС очікує від країн розширення на різних етапах процесу. Це стане зрозумілішим, до яких позитивних наслідків може призвести прогрес у реформах, а до яких – негативних, якщо прогресу не буде.

Щоб заохочувати вимогливі реформи, Комісія краще визначить умови для просування кандидатів і забезпечить чіткі та відчутні стимули, які безпосередньо цікавлять громадян. Стимули можуть включати прискорену інтеграцію та «поступове впровадження» в окремі політики ЄС, ринок ЄС і програми ЄС, забезпечуючи при цьому рівні умови гри, а також збільшення фінансування та інвестицій. Чим більше кандидати просуватимуться у своїх реформах, тим більше вони просунуться в цьому процесі. Крім того, Комісія пропонує більш рішучі заходи, які пропорційно санкціонують будь-яку серйозну або тривалу стагнацію чи відкат у здійсненні реформ і виконанні вимог процесу приєднання. Переговори можуть бути призупинені в певних сферах або в найсерйозніших випадках призупинені взагалі, а вже закриті розділи можуть бути знову відкриті;” [18]

Отже, можна зробити висновок, що процес приєднання держав до Європейського Союзу є тривалим та складним. Вимоги до держав потребують суттєвих змін на законодавчому рівні, особливо у таких фундаментальних питаннях як верховенство права, дотримання демократії, стабільність державних інститутів. Крім того держави повинні беззаперечно дотримуватись у повному обсязі *Acquis communautaire* – цілісної системи ЄС.

2.2. Соціально-правовий аспект вступу

В останні роки, правова політика ЄС особливо була сконцентрована на соціальному аспекті суспільних відносин. Аналіз цього аспекту є важливим для загальної теми, адже відповідність держави до певних стандартів, яка прагне вступу до ЄС буде мати вирішальне значення під час ведення переговорів про приєднання.

Європейський Союз має широкий спектр соціальних політик та ініціатив, спрямованих на просування соціальних прав і добробуту в країнах-членах. Деякі з ключових сфер соціальної політики в ЄС включають:

- Зайнятість населення: скорочення безробіття через покращення рівня освіти підтримку підприємницької діяльності, що також буде сприяти зниженню рівня бідності.

- Соціальний захист: ЄС прагне сприяти соціальному захисту та добробуту для громадян, а особливо для інвалідів, осіб похилого віку та біженців як окрему категорію.

- Охорона здоров'я: ініціативи з метою профілактики та лікуванню хвороб, медико-наукові дослідження.

Загалом ЄС прагне сприяти соціальній згуртованості та рівності в своїх державах-членах, а також гарантувати, щоб усі громадяни мали доступ до основних соціальних прав і захисту, необхідних для гідного рівня життя.

Розглядаючи питання соціальних прав громадян країн ЄС, слід детальніше звернути увагу на сферу освіти.

Стандарти освіти в Європейському Союзі загалом вважаються високими, зосереджені на сприянні якісній освіті, сприянні інноваціям і творчості, а також підготовці студентів до викликів 21 століття.

ЄС має комплексну структуру для координації освітньої політики, відому як Європейський освітній простір. Ці рамки спрямовані на те, щоб усі учні мали доступ до високоякісної освіти та підготовки, незалежно від їхнього походження чи місця проживання. [19]

Європейський освітній простір – це політична ініціатива, започаткована Європейською Комісією у 2017 році з метою покращення якості та доступності освіти в Європейському Союзі. Ініціатива спрямована на сприяння співпраці між державами-членами ЄС, сприяння мобільності студентів і викладачів, а також розвиток нових методів викладання та навчання.

Європейський освітній простір охоплює широкий спектр освітніх рівнів, від ранньої освіти та догляду до вищої освіти та навчання протягом усього життя. Ініціатива спрямована на сприяння набуттю ключових компетенцій, зокрема цифрових навичок, багатомовності, а також соціальних і громадянських компетенцій. [20]

Однією з ключових особливостей Європейського освітнього простору є Європейська рамка кваліфікацій (EQF), яка забезпечує загальну еталонну структуру для порівняння кваліфікацій різних країн ЄС. EQF розроблено для сприяння навчанню впродовж життя та полегшенню визнання кваліфікацій у всьому ЄС.

ЄС також має ряд ініціатив, спрямованих на сприяння досконалості в освіті, таких як програма Erasmus +, яка забезпечує фінансування обміну студентами та співробітниками між країнами ЄС, і система Європейських шкіл, яка забезпечує високоякісну багатомовну освіту для дітей Представники та громадяни ЄС.

Його бюджет становить 26,2 мільярда євро. Це майже вдвічі більше фінансування порівняно з попередньою програмою (2014-2020).

У програмі на 2021-2027 роки велика увага приділяється соціальній інтеграції, переходу на зелені та цифрові технології та сприянню участі молоді в демократичному житті. [21]

На додаток до цих ініціатив, ЄС встановив амбітні цілі щодо освіти та навчання у своїй стратегії «Європа 2020», яка спрямована на збільшення частки громадян ЄС із вищою освітою, зниження рівня передчасного відходу від школи та підвищення якості та відповідності освіти та навчання.

Загалом стандарти освіти в ЄС вважаються одними з найвищих у світі, і ЄС прагне підтримувати та вдосконалювати ці стандарти шляхом постійного розвитку та координації політики.

Мовна освіта в Європейському Союзі (ЄС) є різноманітною та багатогранною. ЄС налічує 27 держав-членів, кожна з яких має свою офіційну мову (мови), а самі інституції ЄС працюють 24 офіційними мовами. Як наслідок, багатомовність високо цінується в ЄС і є основним принципом європейської системи освіти.

Загалом лінгвістична освіта в ЄС структурована навколо викладання кількох іноземних мов, окрім національної мови. Англійська, як правило, є найбільш поширеною іноземною мовою, за якою йдуть французька, німецька та іспанська. Інші мови, такі як італійська, португальська та голландська, також вивчаються в багатьох школах по всьому ЄС.

Окрім вивчення мов, ЄС сприяє збереженню та просуванню регіональних мов і мов меншин через різні ініціативи, такі як Європейська хартія регіональних мов або мов меншин. Хартія є договором, який спрямований на захист і розвиток регіональних мов і мов меншин в ЄС і заохочує країни-члени надавати освіту цими мовами. [22]

Загалом ЄС надає високу цінність мовній освіті та багатомовності як важливому компоненту європейської ідентичності та культурного розмаїття.

Отже, для держав у процесі вступу до ЄС є важливим сприяти розвинутій соціальній політиці. Це можливо через прийняття соціальних програм, аналогічних до програм держав-членів, попередньо виділивши кошти та ресурси їх фінансування через закон про бюджет.

Також важливим є нагляд за підтриманням рівня ефективності міністерств уряду у плані проведення соціальної політики.

Загалом Європейський Союз має широкий спектр соціальних політик та ініціатив, спрямованих на сприяння соціальній згуртованості, захист прав працівників і сприяння соціальному прогресу в державах-членах. Зокрема ЄС заохочує соціальний діалог між роботодавцями, профспілками та іншими

представницькими організаціями для полегшення переговорів і угод з трудових і соціальних питань.

РОЗДІЛ 3.

РОЛЬ ОРГАНІВ ЄС У РОЗШИРЕННІ ОРГАНІЗАЦІЇ

3.1. Європейська комісія

Колегія уповноважених складається з президента Комісії, восьми віце-президентів, у тому числі трьох виконавчих віце-президентів, Верховного представника Союзу із закордонних справ і політики безпеки та 18 уповноважених, кожен з яких відповідає за свій портфель.

Повсякденне управління роботою Комісії здійснюється її персоналом (юристами, економістами тощо), організованим у відділи, відомі як Генеральні директорати, кожен з яких відповідає за певну сферу політики. [23]

Європейська комісія проводить аналіз відповідності держави-заявника до копенгагенських критерій. На основі висновку комісії, Європейська Рада надає мандат на початок переговорів.

Крім того, через суттєвий обсяг усіх змін до національного законодавства, які держави повинні ухвалити, під час цього процесу кандидати отримують фінансову, адміністративну та технічну підтримку з боку ЄС протягом цього періоду підготовки до вступу.

Після отримання державою заявником статусу кандидата починається процес під назвою Screening – комісія проводить детальний аналіз разом із країною-кандидатом кожної сфери політики, щоб визначити, наскільки добре підготовлена країна. Висновки за розділами представляються Комісією державам-членам у формі звіту про перевірку. Підсумком цього звіту є рекомендація Комісії або розпочати переговори безпосередньо, або вимагати, щоб спочатку були виконані певні умови – початкові контрольні показники.

3.2. Європейська Рада

Як було наведено вище, затверджувальне повноваження щодо вступу має Європейська Рада, тому потрібно детально розглянути цей орган ЄС.

Європейська рада складається з глав держав і урядів усіх країн ЄС, президента Європейської ради та президента Європейської комісії.

Вона скликається та очолюється його Президентом, який обирається самою Європейською Радою на два з половиною роки з можливістю переобрання. Крім іншого, президент представляє ЄС зовнішньому світу.

Зазвичай рада збирається 4 рази на рік, але Президент може скликати додаткові засідання для вирішення нагальних питань.

Зазвичай питання вирішуються шляхом консенсусу, але в деяких випадках – одноголосно або кваліфікованою більшістю. Тільки глави держав/урядів можуть голосувати.

Загалом Європейська Рада займається наступними питаннями:

- вирішує загальний напрямок і політичні пріоритети ЄС, але не ухвалює нові закони.

- займається складними або чутливими питаннями, які не можуть бути вирішені на нижчих рівнях міжурядової співпраці.

- визначає спільну зовнішню політику та політику безпеки ЄС, враховуючи стратегічні інтереси ЄС та оборонні наслідки.

- висуває та призначає кандидатів на певні високопоставлені посади на рівні ЄС, такі як ЄЦБ та Комісія.

З кожного питання Європейська Рада може:

- Звернутись до Європейської комісії про внесення пропозиції щодо вирішення певного питання.

- Передача об'єкту обговорення Раді ЄС для розгляду. [24]

Переговори про членство розпочинаються після одноголосного рішення представників урядів у Раді ЄС, щодо рамок та легітимності ведення переговорів.

3.3. Європейський парламент

Європейський парламент може схвалити або відхилити законодавчу пропозицію або запропонувати поправки до неї. Рада за законом не

зобов'язана брати до уваги думку парламенту, але відповідно до прецедентної практики Суду ЄС вона не повинна приймати рішення, не отримавши його.

Парламент виконує 3 основні функції:

Законодавча

- Прийняття законів ЄС разом з Радою ЄС на основі пропозицій Європейської Комісії

- Прийняття рішень щодо міжнародних договорів

- Прийняття рішення про розширення (розгляд питання про вступу нової держави до ЄС). Парламент має роль у цій сфері надаючи висновки та рекомендації щодо прогресу країн-кандидатів у досягненні критеріїв членства.

- Ознайомлення з програмою роботи Комісії та звернення до неї з проханням подати законодавчі пропозиції

Наглядова

- Демократичний контроль усіх інституцій ЄС

- Обрання Голови Комісії та затвердження Комісії у складі. Можливість голосування за вотум недовіри, що зобов'язує Комісію піти у відставку

- Надання звільнення, тобто затвердження способу витрачання бюджетів ЄС

- Розгляд звернень громадян та формування запитів

- Обговорення валютної політики з Європейським центральним банком

- Опитувальна комісія та рада

- Спостереження за виборами

Бюджетна

- Створення бюджету ЄС разом з Радою

- Затвердження довгострокового бюджету ЄС, «Багаторічної фінансової рамки». [25]

Також варто зазначити про Європейський інвестиційний банк, який є фінансовою установою ЄС. Його роль, під час приєднання нової держави до ЄС полягає у наданні позик та інших видів фінансової підтримки країнам-

кандидатам, щоб допомогти їм підготуватися до членства, шляхом фінансування їх реформ та різних програм.

Слід згадати і про Місію Генерального директорату з питань сусідства та переговорів про розширення (в оригіналі: DG NEAR) полягає в просуванні політики сусідства та розширення ЄС. DG NEAR тісно співпрацює з Європейською службою зовнішньої діяльності та профільними генеральними директоратами, які відповідають за певні пріоритети.

Здійснюючи заходи допомоги східним і південним сусідам Європи, DG NEAR підтримує реформи та демократичну консолідацію, а також зміцнює процвітання, стабільність і безпеку в Європі. DG NEAR допомагає просувати цінності, політику та інтереси ЄС у цьому регіоні, а також сприяє розвитку особливих відносин ЄС із сусідніми країнами.

У сфері розширення DG NEAR допомагає тим країнам, які мають перспективу приєднатися до ЄС, у відповідності критеріям, визначеним Договором про Європейський Союз та Європейською Радою. DG NEAR уважно стежить за прогресом країн розширення на шляху до ЄС і підтримує переговори щодо вступу відповідно до вимог Ради. Генеральний директор керує двосторонніми відносинами Союзу з країнами-кандидатами та потенційними кандидатами на шляху до ЄС, консультуючи органи влади таких держав щодо реформ у сфері верховенства права, економічного управління та реформи державного управління. Генеральний директорат також розробляє та реалізує політику стабілізації та асоціації Європейського Союзу, як це визначено Європейською Радою.

DG NEAR керує основною частиною фінансової та технічної допомоги ЄС сусідам і країнам, що увійшли в програму розширення.

Генеральний директорат з питань сусідства та переговорів про розширення базується в Брюсселі та налічує приблизно 1650 співробітників у Брюсселі та представництвах ЄС у країнах-партнерах. [26]

Європейська служба зовнішньої діяльності функціонує під верховенством Верховного представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки та віце-президента Європейської комісії.

Ця служба тісно співпрацює з урядами держав-членів Європейського Союзу, з іншими основними інституціями та деякими іншими міжнародними організаціями, зокрема і з ООН. [27]

Таким чином, ці інституції та органи працюють разом, щоб забезпечити прозорість, справедливість процесу вступу та допомогти державам стати відповідними до принципів правового порядку ЄС.

РОЗДІЛ 4.

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ НОРМ ТА СТАНДАРТІВ НА ВНУТРІШНЬО ДЕРЖАВНОМУ РІВНІ

4.1. Процес вступу та державного реформування

Отже, із наведеної вище інформації, випливає те що країни після попередньої підготовки законодавства та проведення економіко-соціальних реформ відповідно до вимог ЄС. Після цього органи ЄС узгоджують рішення про надання державі статусу кандидата, що призводить до початку ведення переговорів про вступ.

У середньому з моменту відкриття переговорів про приєднання проходить приблизно декілька років, але цей процес може уповільнитись, або і зовсім зупинитись, як у випадку із Туреччиною, якщо у державі виникнуть проблеми із імплементацією норм та проведені внутрішньодержавних реформ, які вимагаються від влади.

До початку переговорів державі з-боку ЄС, може бути використаний для держав-кандидатів на вступ до Європейського Союзу так званий опитувальник, з метою визначення їхньої готовності до вступу в ЄС. В ньому містяться чисельні питання адресовані до уряду держави-кандидата стосовно внутрішнього законодавства такої держави та його співвідношенням із *Acquis Communautaire*, різні питання стосовно економіко-соціальної політики держави. Також питання можуть охоплювати питання щодо реформ та політичної стабільності, правової системи, економічного розвитку, корупції, національної інтеграції та інших аспектів, які впливають на готовність країни до вступу в ЄС.

Результати опитування можуть допомогти країні-кандидату зрозуміти, які конкретні проблеми потрібно вирішити, щоб відповідати критеріям вступу до ЄС, а також як підвищити рівень підтримки громадян для вступу до ЄС. Результати опитування можуть також стати підставою для діалогу між

державою-кандидатом та ЄС щодо визначення пріоритетів та рекомендацій для поліпшення рівня готовності країни до вступу до ЄС.

Паралельно із цим Європейська комісія аналізує так звану інтеграційну здатність - здатність ЄС інтегрувати нових членів при цьому зберігаючи можливість ефективно функціонувати та розвиватися.

Після цього розпочинаються переговори про вступ. Переговори відбуваються на міжурядових конференціях між державами-членами та країною-кандидатом. Вони стосуються умов, за яких країну буде прийнято до ЄС, і зосереджені на прийнятті та імплементації законів ЄС. Разом з цим відбувається процес скринінгу, тобто аналізу законодавства держави-кандидата.

Для ведення переговорів органами ЄС було сформовано 35 основних розділів законодавства ЄС норми яких повинні бути імplementовані у національні правові системи держав кандидатів. Серед розділів зокрема є:

Розділ 1: Вільних рух товарів

Принцип вільного переміщення товарів передбачає вільну торгівлю продукцією з однієї частини Союзу в іншу. У ряді секторів цей загальний принцип доповнюється гармонізованою нормативною базою, що відповідає «старому підходу» (встановлює точні специфікації продукції) або «новому підходу» (встановлює загальні вимоги до продукції).

Розділ 2: Свобода пересування працівників

Acquis у цій главі передбачає, що громадяни ЄС однієї держави-члена мають право працювати в іншій державі-члені. До робітників-мігрантів із ЄС слід ставитися так само, як і до національних працівників щодо умов праці, соціальних та податкових переваг.

Розділ 3: Право заснування та свобода надання послуг

Держави-члени повинні забезпечити прозорість та легітимність такого явища як створення та функціонування юридичних осіб та підприємств загалом.

Розділ 4: Вільний рух капіталу

Йдеться про те, що Acquis також містить правила щодо транскордонних платежів та виконання доручень про переказ цінних паперів. Директива про боротьбу з відмиванням грошей і фінансуванням тероризму вимагає від банків та інших суб'єктів господарювання, особливо при операціях з предметами великої вартості та великими готівковими операціями, ідентифікувати клієнтів і повідомляти про певні операції.

Розділ 5: Державні закупівлі

Acquis щодо державних закупівель містить загальні принципи прозорості, рівного ставлення, вільної конкуренції та недискримінації.

Розділ 6: Право компаній

Acquis законодавства про компанії включає правила щодо створення, реєстрації, злиття та поділу компаній. У сфері фінансової звітності acquis визначає правила подання річної та консолідованої звітності, включаючи спрощені правила для малих і середніх підприємств. Застосування Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку є обов'язковим для деяких організацій, що представляють суспільний інтерес.

Розділ 7: Право інтелектуальної власності

Acquis щодо прав інтелектуальної власності визначає узгоджені правила правового захисту авторського права та суміжних прав.

Розділ 8: Конкурентна (економічна) політика

Acquis щодо конкуренції охоплює як антимонопольну політику, так і політику контролю за державною допомогою.

Розділ 9: Фінансові послуги

Acquis у сфері фінансових послуг включає правила авторизації, діяльності та нагляду за фінансовими установами у сферах банківської справи, страхування, додаткових пенсій, інвестиційних послуг та ринків цінних паперів.

Розділ 10: Інформаційне суспільство та ЗМІ

Acquis містить спеціальні правила щодо електронних комунікацій, послуг інформаційного суспільства, зокрема електронної комерції та послуг умовного доступу, а також аудіовізуальних послуг.

Розділ 11: Сільське господарство та розвиток сільських територій

Норми щодо ведення та розвитку сільського господарства

Глава 12: Безпека харчових продуктів, ветеринарна та фітосанітарна політика

У цьому розділі детально описано правила безпеки харчових продуктів. Загальна політика щодо харчових продуктів встановлює правила гігієни для виробництва харчових продуктів та тваринництва.

Розділ 13: Рибальство

Рекомендаційні норми щодо риболовецької промисловості.

Розділ 14: Транспортна політика

Транспортне законодавство ЄС спрямоване на покращення функціонування внутрішнього ринку шляхом сприяння безпечним, ефективним, екологічним і зручним для користувачів транспортним послугам. Транспортний acquis охоплює сектори автомобільного транспорту, залізниці, внутрішніх водних шляхів, комбінованого транспорту, авіації та морського транспорту.

Розділ 15: Енергія

Цілі енергетичної політики ЄС включають підвищення конкурентоспроможності, безпеки енергопостачання та захист навколишнього середовища.

Розділ 16: Оподаткування

Acquis щодо оподаткування широко охоплює сферу непрямого оподаткування, а саме податок на додану вартість (ПДВ) та акцизний збір. Він визначає сферу застосування, визначення та принципи ПДВ. Акцизи на тютюнові вироби, алкогольні напої та енергетичні продукти також регулюються законодавством ЄС. Що стосується прямого оподаткування,

acquis охоплює деякі аспекти оподаткування доходів від заощаджень фізичних осіб і корпоративних податків.

Розділ 17: Економічна та монетарна політика

Acquis у сфері економічної та монетарної політики містить спеціальні правила, що вимагають незалежності центральних банків держав-членів, забороняють пряме фінансування державного сектора центральними банками та забороняють привілейований доступ державного сектора до фінансових установ. Очікується, що країни-члени координуватимуть свою економічну політику та підпадають під дію Пакту стабільності та зростання щодо фіскального нагляду.

Розділ 18: Статистика

Acquis у сфері статистики вимагає існування статистичної інфраструктури, заснованої на таких принципах, як неупередженість, надійність, прозорість, конфіденційність індивідуальних даних і поширення офіційної статистики.

Розділ 19: Соціальна політика та зайнятість

Acquis у соціальній сфері включає мінімальні стандарти у сферах трудового права, рівності, здоров'я та безпеки на роботі та боротьби з дискримінацією.

Розділ 20: Підприємництво та промислова політика

Промислова політика ЄС спрямована на сприяння промисловим стратегіям підвищення конкурентоспроможності шляхом прискорення пристосування до структурних змін, заохочення середовища, сприятливого для створення та зростання бізнесу в усьому ЄС, а також для внутрішніх та іноземних інвестицій.

Розділ 21: Транс'європейські мережі

Цей розділ охоплює політику Транс'європейських мереж у сферах транспортної, телекомунікаційної та енергетичної інфраструктури, включаючи керівні принципи Співтовариства щодо розвитку

Транс'європейських мереж та заходи підтримки розвитку проектів, що становлять спільний інтерес.

Розділ 22: Регіональна політика та координація структурних інструментів

Acquis у цій главі складається здебільшого з рамкових та імплементаційних нормативних актів, які не потребують перенесення в національне законодавство. Вони визначають правила для складання, затвердження та реалізації програм Структурних фондів і Фонду згуртованості, що відображає територіальну організацію кожної країни. Ці програми обговорюються та погоджуються з Комісією, але за впровадження відповідають держави-члени.

Розділ 23: Судова влада та основні права

Політика ЄС у сфері судової системи та основних прав спрямована на підтримку та подальший розвиток Союзу як простору свободи, безпеки та справедливості. Створення незалежної та ефективної судової системи є надзвичайно важливим. Неупередженість, чесність і високий рівень судового процесу є важливими для забезпечення верховенства права. Це вимагає твердої рішучості щодо усунення зовнішнього впливу на судову систему та виділення відповідних фінансових ресурсів і навчання. Повинні бути юридичні гарантії справедливого судового розгляду. Так само держави-члени повинні ефективно боротися з корупцією, оскільки вона становить загрозу для стабільності демократичних інститутів і верховенства права. Щоб підтримувати послідовну політику запобігання та стримування корупції, потрібні міцна правова база та надійні інституції.

Розділ 24: Правосуддя, свобода та безпека

Цей розділ означає, що держава повинна мати потужний та регламентований адміністративний державний апарат для повного забезпечення охорони прав осіб відповідно до принципу верховенства права.

Розділ 25: Наука та дослідження

Acquis у сфері науки та досліджень не вимагає перенесення норм ЄС у національне законодавство. Спроможність до впровадження стосується

наявності необхідних умов для ефективної участі в Рамкових програмах ЄС. Щоб забезпечити повну та успішну асоціацію з Рамковими програмами, держави-члени повинні забезпечити необхідний потенціал для впровадження у сфері досліджень і технологічного розвитку, включаючи адекватне кадрове забезпечення.

Розділ 26: Освіта і культура

Сфери освіти, навчання, молоді та культури в першу чергу є компетенцією держав-членів. Рамки співробітництва щодо політики в галузі освіти та навчання спрямовані на зближення національної політики та досягнення спільних цілей за допомогою програм таких як Erasmus +.

Розділ 27: Навколишнє середовище

ЄС прагне досягненню цілей сталого розвитку та захисту екології від забруднення. У законодавстві ЄС діють сотні нормативно-правових актів з цією метою.

Розділ 28: Захист прав споживачів

Acquis із, а також захист економічних інтересів споживачів у ряді конкретних секторів. Держави-члени повинні перенести acquis у національне законодавство та запровадити незалежні адміністративні структури та правозастосовні повноваження, які дозволять здійснювати ефективний нагляд за ринком та забезпечити дотримання acquis.

Розділ 29: Митний союз

Acquis митного союзу складається майже виключно із законодавства, яке має пряму силу для держав-членів. Він включає Митний кодекс ЄС та його імплементаційні положення, комбіновану номенклатуру, загальний митний тариф і положення про тарифну класифікацію, звільнення від митних зборів, призупинення сплати мита та певні тарифні квоти, а також інші положення, такі як митний контроль контрафактних і піратських товарів, прекурсорів наркотиків, експорт культурних цінностей, а також про взаємну адміністративну допомогу в митних справах і транзиті. Держави-члени повинні забезпечити наявність необхідних можливостей для впровадження та

забезпечення виконання, включаючи зв'язки з відповідними комп'ютеризованими митними системами ЄС.

Розділ 30: Зовнішні відносини

Acquis у цій сфері складається в основному з прямо зобов'язуючого законодавства ЄС, яке не потребує перенесення в національне законодавство. Це законодавство ЄС є результатом багатосторонніх і двосторонніх комерційних зобов'язань ЄС, а також низки автономних преференційних торгових заходів.

Розділ 31: Зовнішня політика, політика безпеки та оборони

Спільна зовнішня політика та політика безпеки та Європейська політика безпеки та оборони ґрунтуються на правових актах, у тому числі юридично зобов'язкових міжнародних угодах, і на політичних документах. Acquis складається з політичних декларацій, дій та угод.

Глава 32: Фінансовий контроль

Acquis у цій главі стосується прийняття міжнародно визнаних рамок і стандартів, а також передової практики ЄС щодо державного внутрішнього фінансового контролю, заснованого на принципі децентралізованої управлінської підзвітності. Такий контроль має застосовуватися в усьому державному секторі та включати внутрішній контроль управління фінансами як національних, так і ЄС. Зокрема, acquis вимагає існування ефективних і прозорих систем управління, включаючи механізми підзвітності для досягнення цілей; функціонально незалежний внутрішній аудит; відповідні організаційні структури, включаючи центральну координацію у державному секторі. Цей розділ також вимагає інституційної, операційної та фінансової незалежності установи зовнішнього аудиту, яка виконує свій аудиторський мандат відповідно до стандартів Міжнародної організації вищих органів фінансового контролю (INTOSAI) і звітує перед парламентом про використання ресурсів державного сектору. Крім того, цей розділ також охоплює захист фінансових інтересів ЄС від шахрайства під час управління коштами ЄС і захист валюти євро від підробок.

Глава 33: Фінансові та бюджетні положення

Цей розділ стосується встановлення правил щодо фінансування діяльності ЄС через членські внески з бюджетів держав членів.

Глава 34: Установи

Цей розділ охоплює інституційно-процедурні правила та покликаний забезпечити спроможність держав до повноцінного представництва та участі в усіх органах ЄС.

Розділ 35 - Інші питання

Цей розділ включає різні питання, які виникають під час переговорів, але які не розглядаються в жодному іншому розділі переговорів. На даний момент таких проблем не виявлено. Розділ 35 розглядається в кінці переговорного процесу. [28]

Будь-яка європейська країна, яка відповідає цим критеріям і висловить бажання приєднатися до ЄС, потенційно може бути розглянута для членства. Проте важливо зазначити, що процес вступу кожної країни є предметом переговорів і схвалення існуючими державами-членами ЄС.

Усі вище перераховані розділи детально аналізуються державою-кандидатом. Жодні переговори щодо будь-якого окремого розділу не закриваються, доки кожен уряд ЄС не буде задоволений прогресом кандидата в цій сфері політики, як проаналізувала Комісія.

Лише після прийняття країною цих норм між ЄС та кандидатом укладається так званий договір про приєднання. Цей документ закріплює членство країни в ЄС. Містить деталі повноцінного приєднання та необхідних остаточних фінансових та правових операцій.

Договір отримує підтримку Ради ЄС, Комісії та Європейського парламенту, підписується країною-кандидатом і представниками держав ЄС, ратифікується країною-кандидатом і кожною окремою країною ЄС відповідно до їхніх конституційних норм (парламентське голосування, референдум тощо). [29]

4.2. Євроінтеграція Хорватії.

Під час останнього розширення Європейського Союзу 1 липня 2013 року Хорватія стала 28 країною-членом Європейського Союзу.

Хорватія подала заявку на вступ до Європейського Союзу в 2003 році, а Європейська Комісія рекомендувала її як повноцінного кандидата на початку 2004 року. Європейська Рада надала Хорватії статус кандидата в середині 2004 року, але запланований початок переговорів про вступ у березні 2005 року було відкладено. На початку березня 2005 року Європейський Союз офіційно попередив Хорватію, що нездатність затримати підозрюваного у військових злочинах Анте Готовину поставить під загрозу шанси країни на початок переговорів, незважаючи на наполягання Хорватії, що вона робить усе можливе, щоб знайти та заарештувати втікача та стверджувати, що Готовіна є більше не в Хорватії. Насправді переговори почалися в жовтні 2005 року, незадовго до арешту Готовіни в Іспанії. [30]

Серед основних вимог було викладено наступні:

1) Судова реформа

Судова реформа для зміцнення незалежності, підзвітності, неупередженості, професіоналізму та ефективності судової системи; боротьба з корупцією та організованою злочинністю (що призвело до засудження колишнього прем'єр-міністра Іво Санада за звинуваченнями у хабарництві). [31]

2) Співпраця з Міжнародним трибуналом для колишньої Югославії

Органи ЄС офіційно вимагали від уряду Хорватії повної співпраці з Міжнародним трибуналом, що закладалась у допомозі із розслідуванням та покаранням воєнних злочинців, які воювали на боці Хорватії. [30]

3) Територіальні суперечки

Словенія, як країна-член ЄС блокувала приєднання Хорватії до союзу через територіальну суперечку. Після вирішення цього питання за допомогою арбітражу ООН, Словенія розблокувала процес вступу. [32]

Хорватія також має суперечки щодо території і з іншими державами, однак вони не були членами ЄС і тому це не стало на заваді під час ведення переговорів про вступ

4) Право землеволодіння

Хорватія мусила нормативно забезпечити свободу на купівлю та продаж землі як для своїх громадян так і для іноземців, таким чином унеможливити майнову дискримінацію для останніх.

5) Приватизація суднобудівних установ

Від Хорватії вимагали зупинити протекцію суднобудування та почати приватизацію цієї галузі. [33]

Також під час переговорів Хорватії були зроблені зауваження стосовно вільного переміщення товарів, свободи надання послуг та заснування, свобода переміщення працівників, судочинства, соціальної політики та деяких інших сфер державного управління. Ці питання були виправлені відповідно до вимог упродовж декількох років.

Завершення переговорів про вступ відбулося 30 червня 2011 року, а вже 9 грудня 2011 року Хорватія підписала Договір про вступ. [34]

22 січня 2012 року в Хорватії було проведено референдум щодо вступу до ЄС. Народ Хорватії більшістю проголосував за доєднання до союзу.

4.3. Приклад з державами Східної Європи

1 травня 2004 року відбулося найбільше розширення Європейського Союзу за кількістю держав і населення. Одночасне приєднання стосувалося наступних країн (іноді їх називають країнами «A10»): Кіпр, Чеська Республіка, Естонія, Угорщина, Латвія , Литва, Мальта, Польща, Словаччина та Словенія.

Процес приєднання Польщі фактично розпочався ще 1989 році після зміни політичного курсу з комуністичного до демократичного.

Враховуючи суть програми розширення 1998 року, процедура приєднання була виконана досить швидко. За 6 років було проаналізовано

відповідність законодавства держав до *Acquis Communautaire*, були зроблені зауваження до кандидатів.

2004 року було прийнято остаточну версію договору про приєднання:

«ОБ'ЄДНАНІ у своєму прагненні досягти цілей Договорів, на яких засновано Європейський Союз,

РІШУЧИ в дусі цих Договорів продовжувати процес створення все тіснішого союзу між народами Європи на вже закладених основах,

ВРАХУЮЧИ, що стаття 49 Договору про Європейський Союз надає європейським державам можливість стати членами Союзу,

ВРАХУЮЧИ, що Чеська Республіка, Республіка Естонія, Республіка Кіпр, Республіка Латвія, Республіка Литва, Республіка Угорщина, Республіка Мальта, Республіка Польща, Республіка Словенія та Словацька Республіка мають подати заяву на вступ до Спільки,

ВРАХУЮЧИ, що Рада Європейського Союзу, отримавши висновок Комісії та згоду Європейського Парламенту, висловила на користь прийняття цих держав,

ВИРІШИЛИ встановити за спільною згодою умови вступу та зміни, які необхідно внести до Договорів, на яких засновано Європейський Союз, і з цією метою призначили своїми повноважними представниками». [35]

У договорі окремо виділялось положення щодо обов'язкового виконання державами норм усіх договорів Європейського Союзу.

Після цього Європейський Парламент створив законодавчу резолюцію окремо для кожної з ново приєднаних країн:

«Європейський парламент,

1. Дає свою згоду на заяву Республіки Польща стати членом Європейського Союзу;

2. Доручає своєму Президенту передати свою позицію Раді та Комісії, а також урядам і парламентам держав-членів і Республіки Польща. » [36]

4.4. Процес прийняття норм Україною

Вступ України до Європейського Союзу був давньою метою для країни, і український уряд проводить реформи та зусилля з модернізації, щоб наблизити країну до стандартів і цінностей ЄС. Однак, як уже зазначалось, процес вступу до ЄС є складним і жорстким, вимагає значних політичних та економічних реформ і відповідності суворим критеріям, встановленим ЄС. Але у

На законодавчому рівні позиція України щодо Європейського Союзу вперше була сформульована в основних напрямках зовнішньої політики України, схвалених Постановою Верховної Ради України № 3360-ХІІ від 2 липня 1993 р. [37]

ЄС чітко дав зрозуміти, що вступ України залежить від прогресу країни в таких сферах, як права людини, демократія, верховенство права та економічна стабільність. За останні роки Україна досягла значного прогресу в цих сферах, включаючи прийняття антикорупційних заходів, реформи судової системи та покращення бізнес-клімату та торгівлі. ЄС також надав фінансову та технічну допомогу для підтримки цих зусиль.

Водночас Україна стикається з кількома викликами, які можуть перешкодити її просуванню на шляху вступу до ЄС. Серед них триваюча війна на сході країни, триваюча політична нестабільність та значні економічні та соціальні відмінності порівняно з країнами-членами ЄС.

Також, на гальмування процесу значною мірою впливала відсутність громадського консенсусу щодо напрямів і зниження темпів важливих реформ у соціально-економічній галузі, практично стабільно неефективна діяльність урядів суттєво віддаляла перспективу не тільки повного, а й асоційованого членства України в ЄС. Очевидно, що тільки послідовні, глибокі та рішучі реформи могли змінити цю тенденцію кардинально. [38]

Незважаючи на ці виклики, Україна залишається відданою меті вступу до ЄС, і ЄС висловив підтримку європейських прагнень України.

Однак, упродовж 2000-них років було досягнуто певного результату. Так Європейський Союз визнав Україну державою з ринковою економікою, також було досягнуто спрощення візового режиму з державами ЄС. [39]

Суттєвим прогресом були розробка і прийняття угоди про асоціацію з ЄС. [40]

Під час переговорів про угоду між ЄС та Україною було досягнуто узгодження не лише про зближення але й про більш тісну економічну співпрацю, зниження різних тарифів для України, спрощення деякого митного режиму. [41]

Важливим для України було також задіяння механізмів щодо моніторингу за процесом імплементації основних норм *acquis* у національне законодавство. [39]

Наприклад відбулося формування в 2008 р. Координаційного бюро європейської інтеграції [42].

31 березня 2010 р. на заміну попереднього органу постановою Кабінету Міністрів України утворено Бюро європейської інтеграції. [42]

Загалом реалізація заключеного Плану дій «Україна – ЄС» відбувається на багатьох рівнях за для входження України в Європейський економічний простір, у тому числі через участь України в різних соціально-економічних програмах ЄС покликаних допомогти з Євроінтеграцією. [43]

Все це відбувається відповідно до уже зазначених груп Копенгагенських та Мадридських критерій.

Однак насамперед слід зазначити, що процес державного реформування до норм законодавства ЄС потребує широкого та стабільного фінансування з державного бюджету. [44]

Щодо конкретних законодавчих змін, то Україною було ратифіковано низку міжнародних нормативних актів, наприклад, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права, Міжнародний пакт про економічні, соціальні і культурні права; схвалено низку нових законів, що стосуються вдосконалення виборчого процесу; скасовано смертну кару; ухвалено Закон України «Про

виконання рішень Європейського суду з прав людини»; проведено реформу прокуратури та ін. [45]

Урядом України було проведено низку доволі суттєвих економічних реформ, зокрема і стосовно аудиту та моніторингу у банківській сфері, вдосконалена система цифрових реєстрів по загальному державному апарату, краще було врегульовано ринок цінних паперів. У сфері прав інтелектуальної власності досягнуто значного успіху у вдосконаленні відповідного законодавства, що покликано перш за все на боротьбу з інтернет-піратством. [46]

17 травня 2017 року ЄС уклав договір з Україною про скасування безвізового режиму.

Утім, як зазначив А. Романюк, є суттєві проблеми на шляху до вступу у ЄС. Причинами виступають: внутрішня політична нестабільність; не повна відповідність України формальним критеріям. [47]

Особливу роль щодо вступу країн-кандидатів до ЄС має відповідність правової системи до Мадридських критерій, які іноді називають інституційними. Вимоги полягають у наявності стабільних та ефективних державно-правових інститутів, перед усім судових. [45]

Загалом такі інститути можна розподілити на наступні:

1) ефективно діючі три гілки державної влади з чіткою компетенцією та повноваженнями;

2) децентралізація влади, що покликана на сприяння формування громадянського суспільства;

3) політичні інститути, які забезпечать гарантію та забезпечують верховенства права та захищають демократію;

4) свобода для діяльності незалежних засобів масової інформації. [48 с. 127]

Для України питання членства у Євросоюзі може вплинути не лише на економічний добробут, а й на світогляд та менталітет українського суспільства [49, с. 282-283].

Угода про асоціацію між Україною та ЄС, підписана в 2014 році, забезпечує рамки для співпраці та визначає необхідні реформи для того, щоб Україна відповідала стандартам ЄС.

Наразі важко сказати, коли саме і як скоро Україна зможе стати повноцінним членом Європейського Союзу. Однак такі цінності ЄС, як верховенство права, права людини, соціальний захист, допомога підприємництву є прагненням українського суспільства. [50]

У 2022 році, після початку війни з московською тиранією, Україна отримала статус кандидата на вступ, уряд заповнив спеціальний опитувальник щодо відповідності законодавства України до норм ЄС, але переговори про вступ досі не розпочались, зокрема через повномасштабну війну.

У 2023 році представники уряду та парламенту України заявили, що розраховують на початок переговорів про вступ до кінця року.

ВИСНОВКИ

Система права Європейського Союзу є широко розвинутою. Що звичайно зумовило тривале прагнення держав Європи до усе більш тісного об'єднання, співпраці для досягнення спільних цілей упродовж половини століття.

За цей час державами були прийняті установчі договори, які змістовно доповнювали систему права або реформували певні положення, за якими слідувало формування цінностей, норм та інститутів.

Цінності Європейського Союзу являють собою сукупність установлень щодо забезпечення основних прав людини та гармонізацію між державами ЄС та їх громадянами у багатьох аспектах.

Інститути по суті представляють виконавчі, законодавчі та судові органи Євросоюзу як організації. Їх повноваження та функції взаємопов'язані і направлені на найважливіші аспекти відносин між державами ЄС.

Норми у правовій системі ЄС розподіляються на рішення, постанови, думки та рекомендації.

Сутність ЄС виражається у меті допомоги об'єднаним державам Європи у оптимізації ринкової системи, завдяки певним стандартам у внутрішньому законодавстві країн у сфері торгівлі та мита на товари, зменшити торговельну напруженість, стимулювати економічне зростання та зайнятність, скоротити витрати на ведення бізнесу на міжнародному рівні, заохочувати належне управління, допомагати країнам розвиватися, підтримувати навколишнє середовище та здоров'я, сприяти миру та стабільності, а також у регулюванні відносин між державами.

Вся ця діяльність зумовлена наявністю багатьох соціально-економічних програм, суттєвого законодавчого закріплення у міжнародних договорах та національних законодавствах. Через це нові держави проходять складну та довготривалу процедуру вступу.

Але попри це багато держав Європи та світу прагне до вступу у ЄС або тісної співпраці з союзом, що також зумовлено прийняттям державою багатьох фундаментальних договорів для міжнародного права.

Звичайно, кожна держава повинна зважити потенційні переваги та недоліки членства в ЄС, перш ніж прийняти рішення про приєднання. Це складне рішення, яке вимагає ретельного розгляду політичних, економічних і соціальних факторів.

На мою думку, з часом процедура вступу до ЄС буде ускладнюватись, що очевидно із висуванням з-боку Європейської Комісії нових вимог поза копенгагенських та мадрридських критерій. Можливо у майбутньому органами ЄС буде створена нова об'ємна програма для вступу та співпраці з ЄС, або можливий інший варіант як наприклад із країнами Західних Балкан – створення індивідуальної для регіону чи держави програми вступу.

Також із переглянутих джерел можна зробити висновок, що суттєвою перешкодою у процесі вступу можуть бути деякі внутрішньодержавні проблеми, які виникли з економічних, соціальних, політичних або навіть історичних чинників.

Загалом економічні вимоги з-боку ЄС до кандидатів в основному стосуються питань запровадження вільного та відкритого торгового ринку, антимонопольної політики, конкурентної спроможності, підтримка підприємництва, обмеження або припинення демпінгу та протекціоніської політики, що явно висвітлює взятий приклад із Хорватією.

Крім того, як уже наводилось у частині про вимоги, ЄС наголошує на важливості фінансового контролю, для якого потрібно існування ефективних і прозорих систем управління, включаючи механізми підзвітності для досягнення цілей; функціонально незалежний внутрішній аудит; відповідні організаційні структури, включаючи центральну координацію у державному секторі.

Вимоги ЄС щодо соціальної політики перш за все стосуються соціального захисту людей з особливими потребами, дітей, сімей, що перебувають у

скрутному положенні, а крім того проведення освітньої програми за стандартами ЄС. Також сюди відносяться заходи для захисту споживачів охоплює безпеку споживчих товарів, встановлення стандартів у сферах трудового права, рівності, здоров'я та безпеки на роботі та боротьби з дискримінацією.

Отже процес євроінтеграції держав у сфері економіко-соціальної політики є досить довготривалим та багатограним. За відсутності політичної волі держав-членів ЄС у прискорені програми розширення, держава-кандидат упродовж багатьох років проходить шлях реформ задля цілісної відповідності її законодавства до *Acquis Communautaire*.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вдовенко Дмитро Юрійович. Поняття наднаціональності міжнародної організації [Наукова Теза] Наукова конференція «Політ»/ НАУ. Київ. 2023 рік.
2. Водянніков О. Наднаціональність у праві Європейського Союзу: Goetterdämmerung Європи чи переосмислення права? // Бюлетень Міністерства юстиції України.
3. Ольга Шпакович. Співвідношення наднаціональності міжнародних організацій та суверенітету їхніх держав-членів / Журнал Верховної Ради України «Віче» \ URL: <https://veche.kiev.ua/journal/4408/>
4. Грицаєнко Л. Л. Інституційний механізм Європейського Союзу: автореф. [Дисертація] канд. юрид. наук: спец / Л. Л. Грицаєнко [Grytsaienko L. Institutional mechanism of the European Union: Dissertation abstract for the Ph.D. in Law, specialty: 12.00.11].
5. Європейський Союз / Офіційний веб портал Європейського Союзу / URL: <https://european-union.europa.eu/>
6. Декларація Шумана / Офіційний веб портал Декларації / URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/history-eu/1945-59/schuman-declaration-may-1950_en
7. Римський Договір / Офіційний веб портал договору/ URL: <https://archives.eui.eu/en/fonds/94854?item=CM3/NEGO>
8. Угода про Європейську економічну зону / Офіційний веб портал договору/ URL: <https://www.efta.int/eea/eea-agreement>
9. Ніццький договір / Офіційний веб портал договору/ URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12001C/TXT>
10. Цілі та цінності / Офіційний веб портал Європейського Союзу / URL: <https://european-union.europa.eu>
11. Норми / Офіційний веб портал Європейського Союзу / URL: <https://european-union.europa.eu>

12. Види установ та органів / Офіційний веб портал Європейського Союзу / URL: <https://european-union.europa.eu/>
13. Органи / Офіційний веб портал Європейського Союзу / URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/types-institutions-and-bodies_en
14. Вдовенко Дмитро Юрійович. Процес Вступу держави до Європейського союзу. Копенгагські критерії. [Наукова Теза] Наукова конференція «Авіа»/ НАУ. Київ. 2023 рік.
15. Joining the EU / Офіційний веб портал Європейського Союзу / URL: https://european-union.europa.eu/principles-countries-history/joining-eu_en
16. Копенгагські критерії / Офіційний веб портал Європейського Союзу / URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/DOC_93_3
17. Matt Bevington. How new member states join the EU: all you need to know/, researcher at The UK in a Changing Europe / /Наукова інтернет-стаття / URL: <https://ukandeu.ac.uk/explainers/how-new-member-states-join-the-eu-all-you-need-to-know/>
18. A more credible, dynamic, predictable and political EU accession process - Commission lays out its proposals / Офіційний веб портал Європейського Союзу / URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_181
19. Education, Training and Youth / Офіційний веб-портал Європейського Союзу / URL: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/education-training-and-youth_en
20. Vdovenko Dmitro Youriyovich. Standards of education in EU [Наукова Теза] Scientific student conference «youth without borders building cross-cultural awareness» Conference materials, the XVII Annual Scientific Student Conference. /National Aviation University. Kyiv.March 30, 2023
21. Erasmus + / Офіційний веб-портал Європейської комісії / URL: <https://erasmus-plus.ec.europa.eu/>

22. European Education Area / Офіційний веб-портал Європейської комісії / URL: https://european-union.europa.eu/priorities-and-actions/actions-topic/education-training-and-youth_en
23. European Commission / Офіційний веб-портал Європейської комісії / URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-commission_en
24. Європейська рада / Офіційний веб-портал Європейського Союзу / URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-council_en
25. Європейський парламент / Офіційний веб-портал Європейського Союзу / URL: https://european-union.europa.eu/institutions-law-budget/institutions-and-bodies/institutions-and-bodies-profiles/european-parliament_en
26. Європейське сусідство та переговори про розширення / Офіційний веб-портал Європейського Союзу / URL: https://commission.europa.eu/about-european-commission/departments-and-executive-agencies/european-neighbourhood-and-enlargement-negotiations_en
27. Про Європейську службу зовнішніх дій / Офіційний веб-портал Європейського Союзу / URL: https://www.eeas.europa.eu/eeas/about-european-external-action-service_en
28. Кроки до приєднання / Офіційний веб-портал Європейського Союзу / URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership/chapters-acquis_en
29. Завершення переговорів / Офіційний веб-портал Європейського Союзу / URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/enlargement-policy/conditions-membership/chapters-acquis_en
30. EU warns Croatia over talks date / веб-портал BBC / URL: <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/europe/4310191.stm>

31. Daniel Thomas. Новий кандидат в Євросоюз [Електронний ресурс] – / Режим доступу: <https://www.cairn.info/revue-le-courrier-des-pays-de-l-est-2004-4-page-52.html>
32. Slovenia backs Croatia border deal in referendum / веб-портал BBC / URL: <https://www.bbc.com/news/10248037>
33. State aid – / Офіційний веб-портал Європейського Союзу / URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_13_565
34. EU closes accession negotiations with Croatia / Офіційний веб-портал Європейського Союзу / URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_11_824
35. Договір про приєднання 2003 р. / Офіційний веб портал договору/ URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12003T/TXT>
36. European parliament legislative RESOLUTION 2003. / Офіційний веб портал договору/ URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52003AP0176>
37. «Про основні напрями зовнішньої політики України»: Постанова Верховної Ради України від 2 липня 1993 р. № 3360-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. - № 37. - Ст. 379;
38. Резніков В. В. Формування комплексного підходу щодо вдосконалення державного регулювання механізму міжнародної інтеграції України. / [Монографія] / Харків : Екограф, 2011. – 168 с.
39. ЄС офіційно визнав Україну країною з ринковою економікою / URL: <http://news.finance.ua/23.12.2005>.
40. О.В. Козирєв. Поглиблення інтеграції України з ЄС [Наукова Стаття], 2015 URL: <http://economics-msu.com.ua>
41. Беренда С. В. Еволюція економічної інтеграції в країнах Європи: [Монографія] / – Харків: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2012. – 168 с.
42. Координаційне бюро європейської та євроатлантичної інтеграції URL: <http://euroukraine.org.ua/08.03.2008>

43. «Стан і перспективи євроінтеграції України та її участі у формуванні єдиного економічного простору» / Слухання парламенту / [Офіційний сайт Верховної Ради України // URL: [http:// www.portal.rada.gov.ua](http://www.portal.rada.gov.ua);

44. А. В. Войціховський. Україна на шляху європейської інтеграції: сучасний стан й перспективи [Монографія] - 2009 - dspace.univd.edu.ua

45. Катерина Солодкова. Дмитро Бойчук. Критерії вступу до європейського союзу: перспективи для України юридичні науки / URL: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-11-75-88>

46. Жовква І.І. Критерії членства Європейського Союзу. Інтеграційні перспективи України / [Монографія] / Київ.

47. Всеукраїнська науково-практична конференція. Львів / URL: <http://natoua.org/news.php?nid=1>

48. Preparing Public Administration for the European Administrative Space. SIGMA Papers [Наукова стаття] / URL: https://sigmaweb.org/pdf/SIGMA_SP23_98E/pdf.

49. Біловол В.С., Біленко А.О. Правові основи членства держав у європейському союзі та перспективи для України». [Наукова стаття] Юридичний науковий електронний журнал. 2020. №1. С. 282-284.

50. Анастасія Слободянюк. [Наукова стаття] Дослідження перспективи вступу України до євросоюзу, її подальший розвиток факультет економіки та підприємництва, Вінницький національний аграрний університет.